

України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн. т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн. т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн. т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Близького Сходу та в США. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56%.

Отже, поточний сезон передбачається непростим для олійного ринку. Після тривалої тенденції до зростаючого попиту, олійний ринок вступає у період перевищення пропозиції над попитом. Як наслідок на світовому олійному ринку у 2015-2016 МР прогнозується зниження цін на насіння та продукти його переробки, що, окрім перевиробництва, впливало здешевлення нафти та фінансова криза.

Враховуючи урожай соняшнику до 11 млн., олії соняшникової понад 4,2 млн. т, Україна залишиться світовим лідером з виробництва та експорту соняшнику, олії соняшникової та шроту. До того ж, очікується незначне збільшення внутрішньої переробки насіння ріпаку та сої, що дасть можливість завантажити існуючі потужності підприємств та зменшити залежність від насіння соняшнику. Проте переробка сої та ріпаку стримується через їх масовий експорт. Так, експорт ріпаку наразі перевищує 96% від його виробництва, сої — 60%.

Разом з тим, український олійний ринок збереже свою інвестиційну привабливість, потужний експортний потенціал олії соняшникової при одночасному повному забезпеченні потреб внутрішнього ринку. Таким чином, потужності з переробки олійного насіння зростуть і становитимуть на кінець 2015 року 16 млн т, що дозволить переробляти весь вирощений урожай.

Україна є одним із найбільших світових виробників та експортерів насіння соняшнику і продуктів його переробки. Конкуренція на ринку соняшнику є високою, а його у вільному продажі не так багато. Насіння соняшнику є одним з

найбільш привабливих видів продукції на аграрно-продовольчому ринку, попит на яку не обмежений і випереджає пропозицію. До того ж виробництво насіння соняшнику є найменш витратним, але одним із найприбутковіших товарів для сільськогосподарських товаровиробників. Соняшник є однією з головних олійно-білкових культур світового землеробства, важливим джерелом виробництва олії і шроту. Він відіграє особливу роль у поліпшенні фінансового стану сільськогосподарських підприємств у період подолання економічної кризи і переходу до ринкових відносин. Економічна сутність стабільного виробництва соняшнику полягає в тому, що воно завжди є досить прибутковим, а продукти переробки соняшнику є конкурентоспроможними на внутрішньому та світовому ринках. У багатьох аграрних підприємствах соняшник забезпечує 40-60 % прибутку від реалізації продукції рослинництва.

Україна знаходиться у першій п'ятірці по виробництву соняшнику на душу населення в світі (після Аргентини, Угорщини, Молдови, Росії). Соняшник в Україні займає найбільшу посівну площу серед технічних і олійних культур.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

КОНАНИХІН І. Ю.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

**Науковий керівник – асистент
Півень А. В.**

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Заходам, щодо ефективності використання основних фондів присвятили свої праці багато учених, як зарубіжних так і вітчизняних: З.Н. Борисенко, В.О. Вишневський, В.Є. Козак, О.Є. Кузьмін, Е.В. Лапін, А.Е. Фукс [3].

Основні засоби – це матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства понад один календарний рік з початку введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 500 гривень (за ціною придбання). Основні засоби підприємства включають основні виробничі засоби й невикористані основні засоби.

Ефективність використання основних засобів є однією із найбільш важливих дослідницьких ланок на підприємствах. Відтворення основних виробничих засобів розглядається, як процес безперервного їх поновлення.

На сьогодні в Україні склалася несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних фондів. Насамперед, це пов'язано з високим ступенем зношеності виробничих фондів, який в порівнянні з минулими роками збільшився, що обумовлює загальну потребу у заміні та модернізації наявного парку засобів виробництва.

Так, незважаючи на те, що вартість основних засобів з кожним роком збільшується, промислові підприємства виготовляють продукцію на технічно застарілому обладнанні, що за умов форсованого НТП гальмує розвиток виробництва як на рівні окремого суб'єкта підприємництва, так і країни в цілому. Тобто спостерігається викривлення ситуації щодо забезпеченості та особливостей використання основних засобів.

Метою вирішення зазначених проблем пропонується здійснення наступних заходів, які можна класифікувати на заходи макро- та мікроекономічного характеру. Так, серед макроекономічних заходів слід виокремити: оптимізацію структури економіки країни, загальне пожвавлення секторів промисловості, активізацію інноваційного розвитку країни. У даному напрямку до заходів, які обумовлюють державну політику можна віднести: стабільність законодавчої бази, державну підтримку інвестиційних, інноваційних проєктів та професійного зростання працівників підприємств.

Відповідно, серед мікроекономічних заходів можна відзначити покращення чинників екстенсивного, інтенсивного, екстенсивно-інтенсивного використання основних засобів та соціальних заходів. При цьому до першої групи заходів належать: підвищення змінності роботи устаткування, оптимальність між робочою силою та устаткуванням, а також суміщення професій. До другої – зменшення кількості застарілого устаткування, прогресивні методи організації виробництва, нові технології як передумова ефективного використання основних засобів. До третьої – освоєння проєктних показників та введення в дію нових технологічних агрегатів, що обумовлюють істотні резерви екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів. До складу соціальних заходів: створення відповідної ритмічності забезпечення робочих місць, що впливає на своєчасність доставки матеріалів; оптимальний рівень медичного обслуговування, харчування; рівень кваліфікації працівників, адже

від цього залежить продуктивність та ефективність роботи працівника; механізм оплати праці, так як саме заробітна плата виступає основним стимулюючим механізмом для робітника.

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може прийняти наступні заходи:

- введення в дію невстановленого обладнання, заміна і модернізація його;

- підвищення коефіцієнта змінності, яке може бути досягнуте застосуванням оптимального графіка роботи підприємства, включаючий ефективний план проведення ремонтних і налагоджувальних робіт;

- більш інтенсивне використання обладнання на підприємствах;

- впровадження заходів НТП;

- підвищення кваліфікації робочого персоналу, яке забезпечує більш ефективне і дбайливе поводження з обладнанням;

- економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність зарплати від випуску і якості виробленої продукції. Формування фондів стимулювання а також заохочення робітників, що досягли високих показників у процесі своєї роботи;

- проведення соціальних робіт, що передбачають підвищення кваліфікації робітників, поліпшення умов труда і відпочинку, оздоровчі заходи, що позитивно впливають на фізичний і духовний стан робочого.

Важливим напрямком підвищення ефективності використання основних фондів є зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування, обсяги якого є досить значними.

Поліпшення використання основних засобів підприємств позначається на зниженні собівартості виробів, що в кінцевому результаті дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

Отже, на сьогоднішній день спостерігаються безліч проблем використання основних засобів підприємств. Підвищення ефективності використання основних засобів в даний час має величезне значення. Підприємства, що мають в своєму розпорядженні основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, поліпшувати склад, структуру і склад основних засобів, але і максимально підвищувати ефективність використання того, що є із застосуванням переважно інтенсивних методів.

Література:

1. Економіка підприємства: Навч. Пос. / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.. – К.: Ельга – Н: КНТ, 2007.
2. Економіка підприємства: Підручник/ ред.: Й.М. Петрович. - 2-ге вид., виправл. – Львів: Магнолія, 2010.
3. Житна І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища шк., 2008.
4. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. – К.: КНЕУ, 2009.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

КОРОСТИЛЕНКО В. А.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник - к.е.н., доцент
Зайка С. О.*

Соняшник - основна олійна культура в Україні. Насіння його районуваних сортів і гібридів містить 50-52 % олії, а селекційних - до 60 %. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (750 кг/га в середньому по Україні). На соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в Україні.

Соняшник - мексиканська «квітка сонця». З Північної Америки (де соняшник був дикоростучою рослиною) в Європу рослина завезена іспанцями в 1619 році. В Україні він з'явився у середині 18 ст. В Європі соняшник обробляли як декоративну рослину і орієнтовно з 1860 р. з нього почали добувати олію. До того часу англійці їли молоді суцвіття соняшника з оцтом і маслом. Спершу його розводили як декоративну рослину, згодом також заради зерна, яке використовували як ласощі. Тепер соняшникова олія в Україні є найкращим харчовим продуктом як у непереробленому, так і переробленому (маргарин) вигляді.

За морфологічними ознаками розрізняють три типи культурного соняшнику.

Лузальний - має товсте, високе стебло (до 4 м), велике листя і кошики діаметром від 17 до 46 см. Сім'янки великі з товстою лузгою. Ядро (насінина) лише наполовину заповнює сім'янку. Маса 1000 сім'янок 100-200 г. Процент плодкових оболонок (лузжистість) 46-56, олійність незначна.

Олійний - з порівняно тонким стеблом 1,5-2 м заввишки. Сім'янки дрібніші, ніж у лузального. Лузга тонка, ядро заповнює всю внутрішню

порожнину сім'янки. Маса 1000 сім'янок 50-100 г, лузжистість 22-30 %. Вміст олії в насінні кращих сортів і гібридів 48-50 %.

За даними Державної служби статистики України посівні площі соняшнику у 2014 році у всіх категоріях господарств становили 5149,2 тис. га і збільшилися проти 2013 року на 398,3 тис. га.

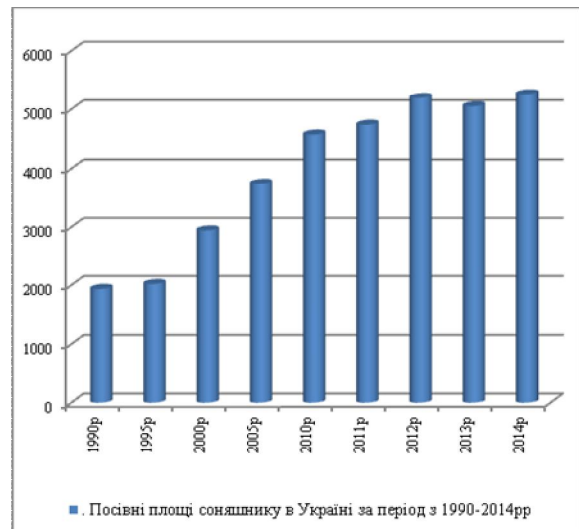
Найбільше збільшили посівні площі проти минулого року господарства Миколаївської (62,7 тис. га), Дніпропетровської (55,4 тис. га), Херсонської (38,8 тис. га), Запорізької (37,1 тис. га), Полтавської (33,4 тис. га), Кіровоградської (32,7 тис. га) та ряду інших областей.

Збільшення посівних площ викликано високим рівнем прибутковості виробництва соняшнику та значним попитом у світі на рослинні жири.

Таблиця 1

**Посівні площі соняшнику в Україні
за період з 1990-2014 рр.**

Рік	Посіви, тис. га	У відповідності до 2014 року, %
1990	1636	321
1995	2020	260
2000	2943	178
2005	3743	140
2010	4572	115
2011	4739	111
2012	5194	101
2013	5051	104
2014	5257	100



**Рис. 1. Посівні площі соняшнику
в 1990-2014 рр., тис. га**

Посівні площі під вирощування соняшнику з кожним наступним роком збільшуються, у 1990 році площа складала 1636 тис га і на сьогодні досягла 5257 тис га ,тобто збільшилась у 3,5рази.